

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Cap. III. Quid de præceptis Ecclesiæ?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

CAPVT III.

Quid de Præceptis Ecclesiæ?

Resp. Et si ea sint plurima; præcipuè tamen toti Christiano populo communia quinque numerantur. Ex quibus hic age dū restat de tertio, quia de 1. & 2. actū est in præcepto 3. Decal. de 4. & 5. infra l. 6. de Sacrament.

DVBIVM I.

Quid requiratur ad Ieiunium Ecclesiasticum, & quanta eius obligatio?

Resp. Ieiuniū ex præcepto Ecclesiæ, obligante sub mortali, requirit tres conditiones. Lay l. 4. t. 8. c. 1. n. 13.

I. Est unica tantum comestio de die, in ordine ad nutritionē. Quæ ita necessaria est cōditio, ut secunda comestione pecces mortaliter; reliquis autem supra secundam, summum venialiter tantum Lay. c. 1. n. 12. 13.

II. Est abstinentia ab esu carniū, itemque ovorum, & lacticiniorum; eò quòd ex carne originem trahant, multumque nutriant. Unde intra quadragesimam jure communi prohibentur, extra eam permittuntur. Imò intra eam, quibusdam locis consuetudo permittit, que ubiquæ notanda est. Bonac. d. ult. q. 1. p. 2. ex Sylv. Nav. Less. Azor. Laym. l. c. Fill. Fapund. p. 4. l. 1. c. 2. Adde, dispensatum quoad carnes etiam lacticinii & ovis vesci posse; non tamen vice versa: & cui est permissus esus carniū, etiam secunda refectio permissa videtur, ut contra Regim. Less. Nav. & c. probabiliter Azor l. 7. c. 10. q. 3. Fill. 1. 27. cap. 3. q. 4. Tol. & c. Confirmatque Bon. l. c. si esus carniū sit permissus, ob debilitatem naturæ, & non propter nauseam, vel damnum tantum, iv. Less. Fill. Azor. & c. Ratio, quia de essentia Ieiunii est abstinentia à carnibus.

III. Conditio est certa hora refectionis: quæ est

Q 6

circa

circa meridiem, nisi aliud loci consuetudo ferat. Idque non mathematicè computandum, sed moraliter. Dictam autem horam notabiliter, sine iusta causa, prævenire, mortale purat *Navar.* & quidam alii, sed probabilius docent esse veniale *Tol. & Fill.* eò quòd non violetur substantia, sed tantum circumstantia. *Tol. Less. d. 2. n. 13. vid. Laym. c. 2. n. 10 & seq.*

Dixi, *notabiliter, & sine causa*: quia prævenire ex iusta causa, v. g. si iter faciendum, si hospites dimittendi, &c. & absque ea, per mediam horam tantum, nullum peccatum videtur esse. Dilatio in vesperam, & licita est, & laudabilis, si nihil ante sumas. *Ex dictis resolves.*

I. Non solvitur jejunium per divisionem prandii, ob negotium incidens, vel si quid sumatur per modum medicinæ, vel ob debilitatem, aliamve causam rationabilem, uti apud religiosos faciunt ministri, & lectores mensæ: quia non nisi unicam refectioem intendunt. Et hinc *Sanch. 10. 2. opus. l. 5. c. 1. dub. 24. Escob. t. 1. E. 7. c. 3. num. 29.* excusant famulos mensæ ministrantes, si aliquid prægustent aut ex reliquiis gulosè sumant, tum ut melius serviant, tum ut famem sublevent: (intellige, si cum illorum refectioem licita moraliter uniat:) Nec solvitur per sumptionem electuariorum, vel crebriore haustum (ante quem modicum sumere, ne potus noceat. permittit, *Azor. t. 1. F. 7. c. 3. num. 38.* & quidem toties, quoties, biberit, dummodo non in fraudem jejunii, v. g. vel 6. amygdalas, vel quid simile, *Regin. &c. cum Dian. p. 1. 2. 9. E. 24.* quia ordiantur potius ad alterationem

terationem corporis, vel digestionem ciborum, quam nutritionem.

Excipietamen: 1. Si quis sumeret lac, jusculum, & similia, quæ sive sorbeantur, sive comedantur, non habent rationem potus, sed cibi, ac principaliter referuntur ad nutriendum. 2. Si quis poma, pira vel etiam uvas in magna quantitate sumeret, quia habent rationem cibi. *Dicasst. & alii* 6. cum *Dian. p. 9. t. 6. R. 14.* 3. Nisi quis in magna quantitate electuaria, in fraudem jejunii, sumeret. Qui verò in potu valde excederet, contra temperantiam quidem, non tamen contra jejunium, peccaret, saltem mortaliter. *Laym. l. c. num. 7.*

II. Jejunium non solvitur per collatiunculam vespertinam, etsi hoc non ad somnum, sed nutritionem ordinetur: quia consuetudo permittit. Adde, *vespentinam*: quia sine causa non licet illam sumere manè vel meridie: ex justa tamen causa licet utrumque ut si fiat ratione debilitatis negotiorum, studiorum: sine ea, erit veniale tandem cum non violetur substantia jejunii.

Quoad eius quantitatem, communiter designatur quarta vel quinta pars integræ cænæ, contra *Dian. l. p. 1. 4. R. 117. Turv. & c. docet Regin. c. 2. l. 6. nu. 185, Laym c. 1. n. 9. Fil. tom. 2. t. 27. p. c. 22. q. 7. num. 33.* dicens, ita decisum esse in celebri academia Theologorum qui omnes in quartam partem consenserint. Idem probat *Fscob. t. 1. l. 13. c. 3. num. 61,* si quidem coena ordinaria duarum librarum

brarum pondus non excedat, quia talis in reliquis præceptis modica censetur, ac proinde tantò quis magis minusve peccat, quanto magis vel minus transgreditur. Adde, quibusdam locis ex consuetudine plus permitti secularibus, quàm religiosis; nobilibus, quàm plebeis, & in frigidis regionibus, quàm in aliis, ut notat *Laym. l. 4. t. 8. c. 6.* & *Bon. l. c.* Plus item quibusdam locis in vigilia Nativitatis Domini (& alibi in cæna Domini) permitti ex consuetudine, dicit *Medin. Caiet. n. 34.* & *Sanch. in opusc. Esc. t. 1. E. 7. c. 3.* quod *Bon.* non improbat, ubi ea consuetudo est recepta.

Quoad qualitatem, in ea prohibentur cibi ad nutritionem communiter ordinati, quique inter fercula ferè apponuntur. Permittuntur autem leviores, ut fructus, aliavè ex saccharo, & melle confecta, & pro more regionis parum butyri & casei, ut in regionibus Septentrionalibus ob fructuum inopiam, *Laym. l. c. n. 9.*

III. In confessione non sufficit dicere, non servavi, aut fregi jeiunium; sed addendum, utrum refectione multiplici, an esu carniùm. Etsi hoc, utrum semel, an sæpius quantitatem notabilem sumpserit: quia probabile satis est, etiam in hac materia, parvitatem à mortali excusare, ut docet *Bon. tom. 2. d. ult. q. 1. p. 2.* & *Tan. tom. 3. d. 7. q. 3. d. 5.* v. g. si coquus, aut ægroti minister, parum carnis prægustent, *Escob. l. c. n. 54.* *Sanch. in opusc. tom. 2. l. 5. c. 1. dub. 12. n. 10.* vel ex aliis cibis quartam tantum partem collationis iserotinæ, sive unam vel duas uncias sumat, hanc enim esse materiam parvam, cum *Turrian.* & *Legn.* docet *Dia.*

p. 5 t. 5. R. 11. & p. 8. t. 7. R. 54 esse probabile. Si autem sæpius eodem die parum sumeret, peccaret graviter quia materiz illæ coalescerent in unam magnam, ut contra *Salas* docet *Dian. p. 3. t. 6. R. 43.* Denique si sit in quadragesima, utrum frangeris esu ovorum, lacticiniorum. Tamen si enim *Dian. t. 9. R. 45. & tom. 6. miscel. R. 80.* citans multos Doctores dicat certum esse, quod sit mortale, si non ex jure positivo, saltem ex consuetudine, in omnibus ferè mundi partibus recepta, vesci ovis & lacticiniis in Quadragesima: probabile tamen est, & tutum (saltem in his Germaniæ partibus) esse tantum veniale, *Laym. c. 1. n. 3. Fagund. l. c. cap. 2. & c.* Tum quia, licet consuetudo habeat, ea tamen non semper sub peccato, præsertim mortali, obligat, *v. Fill. t. 27. c. 3. Bon. n. 2.* Tum quia Ecclesia non tam graviter ad hoc obligat; ut patet tum ex verbis ipsis, tum ex faciliore dispensatione in his, quam in carnibus. Obquam causam etiam, laridi & adipis usum, facilius concedi posse pauperibus, docet *Laym. l. 4. t. 8. c. 1. n. 5.* Imo ait; nec divitem propter eum usum, continuo damnandum esse peccati mortalis, præsertim cum *Sylv. v. ieiunium*, & alii dicant, eum, cui ovorum & lacticiniorum usus permissus est, etiam laridi, & sagiminis permissum videri: idque non improbet *Azor. l. 7. c. 10. q. ult. v. Lay. hic Fagund. p. 4. l. 1. c. 2. nu. 20.* ubi dicit, pinguedinem inter carnes non computari. *v. Dian. p. 1. t. 9. R. 21.* Verum in his videndum ubique, quid recepta piorum consuetudo ferat, à qua non temere recedendum. *Azor. l. 7. c. 10. q. ult.*

Dixi:

Dixi: si sit in quadragesima, quia extra eam licite vescitur ovis, qui debet jejunare, v.g. ob Jubilæum, *Henr. &c.* vel ex pœnitentia sacramentali, *Fagund.* vel ex voto, aut in Vigilia. *v. Dian. p. 1. t. 9. K. 5. & 6.*

DUBIUM II.

Qua causa excuset à Jejunio.

Resp. Hæ sequentes 1. Superioris dispensatio: quia tamen non est opus, si necessitas sit evidens, sed in dubio tantum: idque sive ad esum carniæ, sive ad secundam refectionem. Talis autem superior, est Episcopus & Parochus, etiam præsentè Episcopo. quando legitima consuetudo sic habet. Imò *Sylv. & Sanch. de matr. lib. 8. d. 9. num. 27. & in opusc. 1. 2. l. 5. cap. 1. d. 5. n. 18.* absolute affirmat posse dispensare præsentè Episcopo: quia, inquit, ad Episcopum non recurritur in minimis, ut usus habet, quod Episcopi sciunt, & non contradicunt. Verum id totum pendet ab usu & consuetudine, sine qua non licebit. *v. Trul. l. 3. c. 2. d. 7.* Item Prælatus (& in eius absentia. Vicarius illius, ut habet *Sanch. l. c.*) respectu suorum religiosorum: non tamen Confessarius, licet privilegiatus, si non sit Parochus: quia non habet jurisdictionem in foro extremo, *Sanch. l. c. contra Pularium.* Unde tantum potest judicare de iustitia causæ. Causa autem valida ad dispensandum, erit vel vera, vel quæ talis putatur: sufficit enim credulitas inculpata. Item, cum quis bona fide

fide putat se à jejunio excusari, etsi causa insufficientis sit, tantum venialiter peccare, docet *Caiet.* Atsi verè bona fide putet, se plane excusari, nullo modo peccare videtur.

II. Causa est impotentia, qua excusantur, qui sine notabili damno non possunt jejunare: ut sunt juniores, usque ad annum 21. completum; quibus tamen post 7. annū carnes dari non debent. Item debiles; infirmi, convalescentes, prægnautes, lactantes &c. Ratio, quia hi omnes egent alimento multiplicato: uti & senes communiter sexagenarii, nisi evidenter constet, posse jejunare sine damno. In dubio autem an possint, non tenentur cum periculo tentare fortunam, quia cum de ætate constet, & robur sit dubium, non est expectandum, donec deficiat, tunc enim irrecuperabilis est defectus, *Gran. 1. 2. d. 6. t. 3. p. 1. dub. 6. f. 5. num. 39. Euseb. Lay. l. 4. tr. 8. c. 3. Tan. 2. 2. d. 3. q. 3. dub. 5. Fill. tom. 2. t. 27. p. 2. cap. 6. & ceteri communiter contra Nav. Sa, Sanch. de matr. 10. 2. l. 7. d. 32. num. 37. & parte 2. Consil. l. 5. cap. 1. d. 4. n. 7. item Dian. p. 1. t. 9. R. 20. &c. qui absolute, sine omni restrictione, sexagenarios omnes à jejunio liberant. Quam sententiam *Trull.* tanquam communiorem, & magis conformem tempori, & imbecillitati humanæ, ut ait, sequitur (cum *Molf. Ortiz &c.*) l. 3. c. 2. d. 7. n. 3. præsertim cum scrupulis, quibus exponit contraria, liberet. Quidam insuper id extendunt ad eos, qui pro toto vitæ tempore certis diebus voverunt jejunium, adduntque esse probabile, quod sufficiat si ann^o 60. sit inchoatus; eò quòd is in favorabilibus habeatur pro comple-*

completo. *Dian. p. 5 t. 14. R. 83. ex Naldo & Sanch.*
 Item *p. 9. t. 7. R. 73. ex Trul. & aliis 6.* Eadem
 que ætate (uti & ante annum 21.) Regulares non
 teneri ad jejunia sui ordinis, probabile affirmat
Dian. p. 9. t. 73. ex aliis 4. qui etiam probabile
 cenfet excusari fæminas quinquagenarias. *p. 9.*
t. 7. R. 73. ex aliis 4. Denique pauperes, qui non
 habent alium cibum præter prohibitum; vel non
 sufficientem pro unica refectioe, *v. Sanch. in*
opus. ubi ex Navar. Gabr. Angl. excusat eos, qui
 laborant tertiana, vel quartana; item qui ex va-
 cuitate stomachi, notabilem capitis dolorem, vel
 vertiginem patiuntur, vel tota nocte caleferi, aut
 dormire non possunt. Neque hos teneri manè
 fumere collatiunculam, & vesperi cænam, no-
 tat *Dian. p. 1. t. 9. R. 51. ev. Fill. & aliis*; quia nemo
 tenetur pervertere ordinem refectioe.

III. Causa est labor, vel officium, cum quo je-
 iunium non possit consistere; qualis est agricola-
 rum, & multorum opificum, ut fabrorum, pistora-
 rum, &c. (etsi de sutoribus neget *Angles*: cu-
 jus sententiam *Sanch.* dicit esse veram, si non su-
 ant, sed tantum scindant corium, & materiam
 præparent: non tamen pictorum, sartorum, quo-
 rum labor exiguus est. Excusat etiam *Lay. l. 4. t. 8.*
c. 3. figulos, argentarios, ferrarios, lignarios, fullo-
 nes, cæmentarios, coriarios, & textores, *Dian.*
p. 4. t. 4. R. 138. & Gordonus tom. 2. l. 6. q. 18. c. 6.
 versantes prælum typographicum; non tamen
 typorum compositores, fossiores autem, ferrarios,
 & similes, etiam die uno, vel altero, quo
 non laborant, excusat *Azor, &c.* cum *Dian. p. 1.*
 19:

1.9.R.9. Similiter excusatur, qui pedibus facit iter per magnam diei partem, ut ait *Sanctus in opus. l.c. v. Fill. n. 119*. Ratio horum omnium est, quia communiter horum vires non sufficiunt ad huiusmodi labores cum jejunio.

Dixi, *pedibus*: quia absolute non excusantur equites, longa tamen equitatio ad plures dies, ut docet *Fill. t. 37. c. 6*. merito excusat. Ubi etiam concedit, ob labores præcedentes; & subsequentes, posse aliquem excusari, si probabiliter debilitatus, vel debilitandus putetur, ita ut officio ritè fungi nequeat. *vid. Bon. d. ult. q. 4. num. 11*. Ex eodem capite Doct. excusant conjugem, si debitum reddere non possit, quando jejunit, uti & uxorem, quæ ob maciem, non possit cum jejunio se viro gratam præstare. *Bon. l.c.* Atque universim loquendo, nemo tenetur opus, ad quod obligatur, omitt. re ob præceptum jejunii, ait *Cajetan.* Quod intelligo, nisi ista obligatio sit valde levis, & rationabiliter postponenda obligationi jejunii.

IV. Est pietas, vel maius bonum. Unde excusantur, qui cum jejunio non possunt vacare operibus melioribus, v.g. Concionatores, Præceptores ordinarii, Confessarii, Cantores, & quotquot opera charitatis, & misericordiæ, tam corporalia, quam spiritualia, exercent, etiam ob mercedem, si ea cum jejunio peragere non possunt. *Fill. tom. 2. t. 27. p. 2. c. 6. num. 24. Azor. p. 1. l. 7. c. 28. Fern. Nav. Sylv. Fagund. &c.* Atque hi quidem omnes intelligunt, & ferè addunt, quando eorum labores cum jejunio non possunt

possunt consistere. *Diana* autem (absolutè loquendo) *p. 1. c. 9. R. 9.* Prædicatores, qui diebus quadragesimalibus, (intelligo omnibus) concionantur, putat à jejunio excusandos: quia, inquit, summopere laborant: non item eos, qui Dominicis tantum concionantur, nisi sint debiles, *Sane. tamen in consil. p. 2. l. 5. c. 1. d. 13. n. 6. 7. & 8. & Trul. l. 3. c. 1. c. 2. d. 7.* putat à jejunio quadragesimæ communiter, & regulariter excusari eos, qui ter vel quater in hebdomade concionantur, cum fervore. De Lectoribus verò *Dian. l. c.* cum *Fagund. p. 4. l. 1. c. 8. n. 19.* censet, non omnes excusandos, sed eos tantum, quorum labor est improbus; vel qui ita sunt debiles, ut satisfacere non possint. Idem ferè sentit *Sanch.* licet *l. c.* putet, Lectores eos, qui quotidie quatuor lectiones legunt, (ut in societate faciunt præceptores grammaticæ,) satisfacere, si media quadragesima, sive ter in hebdomade jejunent; eo quod sit magnus labor; & paucis annis sic fatigantur, ut progredi non possint. Sic ille *V. crum* præstat, ut superiores, ad tollendum scrupulum, cum talibus dispensent, (ut monet idem *Sanch. l. c.*) nam in omnibus istis, regula certa & universalis statui non potest alia, quam quod lex Ecclesiæ non obliget, cum magna difficultate, ut notat, *Laym. c. 3. n. 3.*

V. Charitas, vel etiam urbanitas secundum quosdam excusat etiam à veniali eum, qui die jejunii rogatus ab amico, modicum cibi sumit, *Medi. Fagund. Fil. Dian. p. 1. t. 9. R. 19.* vel qui ad excitandum infirmorum appetitum, comedit paucum; etiam carnis *Nay. Sans. Dia. p. 5. t. R. 32.*

LIBER